ŠALTINIS

Krynica

Biełaruskaja Narodnaja Hazeta

Vychodzić u aŭtorki i piatnicy.

№ 49 (758).
Cana 10 ct.
VILNIA, 21.VI.1940 h.
Hod vydańnia XXII.

Padpiska na hod — 5 litaŭ, na paŭhoda — 3 lity.
Zahranicu — ŭdvaja daražej.
Abvìestki: za 1 mm u tekście 40 ct., za tekstam 30 ct.

Adresas red.-adm.: Vilnius, Pylimo g-vê 1—2, tel. 28-32
Adres red. i admin.: Vilnia, Zavalnaja vul. 1—2.
Redakcyja i administracyja adčyniena 10—14 hadz.
Redaktar pryjmaje 15—16 hadz.

Vialikija palityčnyja źmieny ŭ Lićvie

Litoŭskaja Respublika, paśla adstaŭki ŭradu A. Merkysa i vyjezdu zahranicu prezydenta A. Smetony, pieražyvaje dni vialikich źmienaŭ. Źmieny hetyja adbyvajucca pad kiraŭnictvam novaha premjera Justyna Paleckisa, katory adnačasna spaŭniaje abaviazki Prezydenta Respubliki.

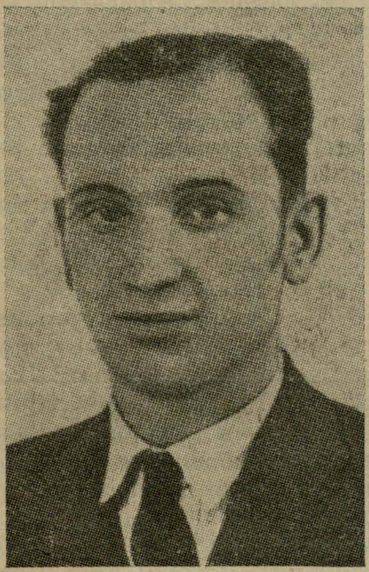

Spaŭn. abaviazki Prezydenta Premjer J. Paleckis

Novy premjer Justyn Paleckis, syn rabotnika, zdolny i vytryvały, samatuham zdabyvaŭ sabie siaredniuju aśvietu, majučy 21 hod, a paśla i vyšejšuju aśvietu ŭ Universytecie im. Vitaŭta Vialikaha ŭ Koŭnie; viedamy jak vydatny publicyst i hramadzki dziejač u narodnym litoŭskim ruchu. Jon viedamy tak-ža jak dobry i z vialikaj cyvilnaj advahaj pramoŭca, katory za svajo vystupleńnie ŭ časie dałučańnia Vilni da Litvy byŭ vysłany ŭ aboz prymusovych rabotaŭ. Premjer J. Paleckis, adnosna małady jašče čałaviek (radziŭsia ŭ 1899 h. u Telšach), poŭny enerhii, vialikija abaviazki kiravańnia haspadarstvam pryniaŭ na siabie ŭ ciažkim ahulna-eŭrapejskim pałažeńni, vieračy ŭ śvietłuju budučyniu.

18 h. m. a hadzinie 21.30 premjer Justyn Paleckis skazaŭ praz radyjo pieršuju svaju pramovu da narodu, u jakoj pierad usim vostra zhaniŭ dasiulešnija paradki ŭ Lićvie i pradstaviŭ u ahulnych narysach zadačy novaha ŭradu ŭ halinie nutranoj i zahraničnaj palityki.

Havoračy ab adnosinach z zahranicaj, premjer Paleckis zaznačyŭ, što novy ŭrad budzie imknucca da ŭtrymańnia dobrych adnosinaŭ z usimi haspadarstvami, asabliva-ž z Savieckim Sajuzam. Novy ŭrad budzie staracca, kab točna byŭ vykonvany dahavor uzajemnaje pomačy miž SSSR i Litvoj.

U nutranaj palitycy novy ŭrad pastarajecca viarnuć roŭnyja pravy ŭsim hramadzianam. Pierad usim-ža budzie raźviazany sojm i budzie skasavany stary vybarny zakon. Źviernie-na budzie ŭvaha na raźviccio kultury i zdaroŭja siarod nasielnictva dziaržavy. Viernuty buduć arhanizacyi, jakija papiaredni režym začyniŭ. Dana budzie volnaść niekatorym palityčnym viaźniam, zmaharom za svabodu narodu. Urad budzie tak-ža imknucca da dobraha sužyćcia roznych narodnaściaŭ.

Na zakančeńnie-ž Premjer zaklikaŭ usich da supracoŭnictva z uradam.

Adnosiny litoŭskaha hramadzianstva da novaha ŭradu prychilnyja. **Biełarusy tak-ža prychilna adnosiacca da novaha premjera i novaha ŭradu, vieračy, što jon voźmie pad uvahu kulturnyja, ekanamičnyja i žyćciovyja patreby biełarusaŭ i što nia budzie abminać biełaruskaje nacyjanalnaje mienšaści ŭ Lićvie.**

NOVY ŬRAD LITOŬSKAJ RESPUBLIKI

Novy ŭrad Litvy 17 h. m. stvaryŭ viedamy litoŭski pastupovy dziejač i publicyst Justyn Paleckis. U skład uradu ŭvachodziać:

Justyn Paleckis — premjer ministraŭ,
praf. Vincent Krėvė-Mickevičius — vice-premjer i ministr zahraničnych spraŭ,
hien. dyv. Vincent Vitkauskas — ministr abarony kraju,
Anton Venclova — ministr aśviety,
Miečasłaŭ Gedvilas — ministr nutranych spraŭ,
dypl. praŭnik Paval Pakarklis — ministr spraviadlivaści,
inž. Ernest Galvanaŭskas — ministr finansaŭ i časova vykonvajučy abaviazki ministra kamunikacyi,
ahranom Maciej Mickis — ministr ziemlarobstva,
dr. Lavon Koganas —ministr zdaroŭja.

18 h. m. novy ŭrad złažyŭ prysiahu na kanstytucyju. U hety samy dzień pa zahadu novaha ŭradu adbyŭsia cely rad źmienaŭ na vyšejšych uradavych stanoviščach, a tak-ža ŭ Radyjo, u „Elcie" i ŭ redakcyi hazety „Lietuvos Aidas," jakaja dasiul była orhanam „Tautininkaŭ" (litoŭskich nacyjanalistaŭ), katoryja mieli ŭładu ŭ svaich rukach. Ciapier „Lietuvos Aidas" budzie orhanam novaha ŭradu.

Pa paŭdni 18 h. m. premjeru i spaŭniajučamu abaviazki prezydenta respubliki J. Paleckisu pradstaviŭsia prezydyjum Sojmu na čale z inž. Šakenisam.

U chutkim časie novy ŭrad, na čale z premjeram Paleckisam, maje adviedać Vilniu.

Novyja ministry

Vice-premjer i ministr zahraničnych spraŭ praf. Krėvė-Mickievičius — heta šyraka-viedamy litoŭski piśmieńnik i navukoviec. Radziŭsia ŭ 1884 h. Vučyŭsia ŭ Vilenskaj Duchoŭnaj Seminaryi, a paśla zdabyvaŭ vyšejšuju aśvietu ŭ Rasiei i Aŭstryi. U 1919 h. byŭ litoŭskim konsulam u Azerbejdžanskaj respublicy. Ad 1922 hodu byŭ prafesaram pry słavianskaj katedry ŭ universytecie ŭ Koŭnie, a apošni hod u Vilni. Vydaŭ dasiul bolš 10 tomaŭ svaich tvoraŭ i supracoŭničaŭ u roznych časapisach.

Ministr abarony kraju i hałoŭny kamandzier armii hien dyv. V. Vitkauskas — radziŭsia ŭ 1890 hodzie. Himnaziju skončyŭ u Arle. Vyšejšuju aśvietu zdabyvaŭ u Maskoŭskim universytecie, a paśla vajny ŭ universytecie ŭ Koŭnie. Vajennuju aśvietu zdabyvaŭ tak-ža ŭ Rasiei, a paśla ŭ Lićvie na vyšejšych aficerskich kursach. U 1919 h. achvotnikam ustupiŭ u litoŭskuju armiju i ŭ časie polska-litoŭskaje vajny byŭ ranieny. Stupień hienerała bryhady, a paśla chutka i hienerała dyvizii atrymaŭ u 1939 h. 22.IV.40 h. byŭ naznačany hałoŭnym kamandzieram Litoŭskaj Armii. Za zasłuhi maje cely rad vysokich adznačeńniaŭ.

Ministr finansaŭ inž. E. Galvanauskas — źjaŭlajecca viedamym ekanamistam. Radziŭsia ŭ 1882 h. Siaredniuju aśvietu zdabyŭ u Mitavie, a vyšejšuju ŭ Pieciarburzie i ŭ Liege (Belhija). Pryjmaŭ dziejnaje ŭčaście ŭ litoŭskim adradženskim ruchu. Pracavaŭ u ekanamičnych ustanovach u Serbii i Francyi. U adrodžanaj Lićvie byŭ užo niekalki razoŭ premjeram i ministram skarbu, promysłu, handlu i kamunikacyi.

Ministr aśviety A. Venclova — heta viedamy litoŭski paet i piśmieńnik. Radziŭsia ŭ 1906 h. Napisaŭ i vydaŭ užo niekalki knižak, zdabyvajučy za ich vysokija litaratunyja naharody.

Ministr nutranych spraŭ M. Gedvilas — viedamy narodny litoŭski dziejač. Niejki čas byŭ vučycielem. Za svaju palityčnuju pracu niekalki razoŭ byŭ aryštoŭvany i siadzieŭ u vastrozie. Apošnim časam byŭ dyrektaram Kasy Chvorych u Telšach.

Ministr spraviadlivaści P. Pakarklis — radziŭsia ŭ 1902 h., syn ziemlaroba. Himnaziju skončyŭ u Paniavieży. Vyšejšyja navuki zdabyvaŭ u Koŭnie i Miunchienie. Skončyŭ dva fakultety i jošč dyplomavanym praŭnikam i historykam. Apošnim časam byŭ zastupnikam prakurora ŭ Kovienskim Akr. Sudzie.

Ministr ziemlarobstva ahr. M. Mickis — radziŭsia ŭ 1896 h. Pryjmaŭ dziejnaje ŭčaście ŭ rasiejskaj revalucyi ŭ 1917 h. Aśvietu zdabyvaŭ u ziemlarobskim technikumie ŭ Datnovie i ŭ Universytecie Vitaŭta Vialikaha ŭ Koŭnie, dzie byŭ akružnym inspektaram —ahranomam.

Ministr zdaroŭja dr. L. Koganas — radziŭsia ŭ 1894 h. Medycynskuju aśvietu zdabyvaŭ u Berlinie i Maskvie, paśla pracavaŭ u Lićvie ŭ žydoŭskaj sanatoryi dla suchotnikaŭ.

У 30-я ЎГОДКІ СЬМЕРЦІ БЕЛАРУСКАГА ЭТНОГРАФА М. НІКІФАРОЎСКАГА

28 траўня (мая) 1910 году ў Віцебску памёр адзін з выдатнейшых беларускіх этнографаў Мікалай Якаўлевіч Нікіфароўскі, які асабліва прыслужыўся беларускай навуцы і беларускаму адраджэнскаму руху падрабязным апісаньнем быту прыгоннага беларускага сялянства Віцебшчыны.

Нарадзіўся М. Нікіфароўскі ў траўні месяцы 1845 году ў дужа беднай сямейцы праваслаўнага дзячка ў сяле Вымне, былога Сураскага, а затым Віцебскага павету. Пасьля першапачаткавага навучаньня на вёсцы, бацька адвёз 10-цігадовага хлапца, увосені 1855 году, у Віцебскае духоўнае вучылішча, а дзеля таго, што ня меў сродкаў на ўтрыманьне сына ў горадзе, — аддаў яго ў Віцебскі архірэйскі хор, каб хлапец сьпяваньнем у хоры сам зарабляў сабе на ўтрыманьне. Жыцьцё ў хоры было цяжкім, але хлапец вытрымаў і праз 6 год, скончыўшы духоўнае вучылішча, паступіў у 1861 годзе на дзяржаўны кошт у Полацкую духоўную сэмінарыю.

Вучыўся 16-гадовы юнак дужа добра і, паступаючы ў духоўную сэмінарыю, лятуцеў аб тым, каб на пасадзе духоўніка як мага больш прынесьці карысьці беларускаму народу, бачачы ў працы для народу свой найсьвяцейшы абавязак. Ахоплены гэтымі ідэёвымі настроямі, пазнаёміўся ён з імкненьнямі народавольцаў, а ў выніку—адмовіўся ад думкі працаваць духоўнікам і вырашыў „ісьці ў народ“ у якасьці народнага вучыцеля, што па сканчэньні сэмінарыі ў 1867 г. і выканаў.

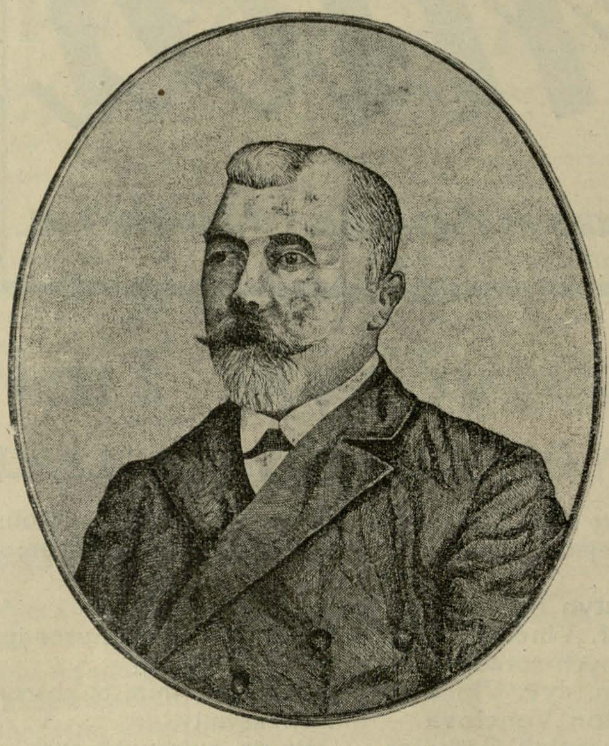

М. Нікафароўскі

Яшчэ ў духоўнай сэмінарыі, пачынаючы ад 1862 году, М. Нікіфароўскі пачаў свае запісы вуснае народнае творчасьці і вёў іх на працягу 48 гадоў, аж да самае свае сьмерці. Гэтая даўгая праца нашага этнографа выразна распадаецца на тры асобныя пэрыяды:

1-шы пэрыяд, ад 1862 па 1890 год, калі М. Нікіфароўскі спачатку як сэмінарыст, а потым як вучыцель, стаpанна запісваў сыры этнографічна-фольклёрны матар'ял, стараючыся на працягу гэтых 8 год запісаць як мага больш з вуснаў народных, кіруючыся прыкладам Шпілеўскага;

2-гі пэрыяд, ад 1871 году па 1890 год, калі М. Нікіфароўскі супрацоўнічаў з ведамым фольклёрыстам Паўлам Шэйнам, аддаючы апошняму ў поўнае распараджэньне ўсе свае запісы з рознымі да іх нататкамі;

3-ці пэрыяд, ад 1891 году і па 1910 год, калі М. Нікіфароўскі, пасьля 20-цігадовага супрацоўніцтва з П. Шэйнам, канчаткова перакана́ўся, што П. Шэйн ня можа выкарыстаць усіх перададзеных яму матарыялаў, а нават і не жадае іх выкарыстаць так, як гэтага хацелася М. Нікіфароўскаму, а таму спыняе супрацоўніцтва з Шэйнам і выпускае цэлы рад самастойных нарысаў і монографіяў, зрабіўшых над звычайнае ўражаньне і ўплывы як на тагачасную беларускую інтэлігенцыю, гэтак і на навукоўцаў.

З шматлічных запісаў і працаў М. Нікіфароўскага дагэтуль яшчэ дужа значная частка ня выдрукавана і перахоўваецца ў архіве Акадэміі Навук БССР. З запісаў двух першых пэрыядаў ягонае працы скарыстаў П. Шэйн, зьмясьціўшы выняткі з іх у сваіх 5-цёх кнігах беларускага фольклёру, дзе запісы Н. Нікіфароўскага складаюць больш за 20 прац. усяго тэксту (гл. „Бѣлорусскія пѣсни“, СПБ, 1893 ды «Матеріалы для изученія быта и языка...», том I, частка I — 1887 год; том I, частка II— 1890 год, том II—1893 год ды том III—1902 год).

Самастойныя працы М. Нікіфароўскага пачалі выходзіць ад 1892 году. З іх найважнейшымі зьяўляюцца:

1) „*Очерки Витебской Бѣлоруссіи,*“ якія друкаваліся спачатку асобнымі нарысамі ў часапісе „Этнографичеcкое Обозрѣніе“ ў Маскве, а затым выходзілі і асобнымі адбіткамі на працягу 7 год. Гэтыя „Очерки“ складаюцца з 7 асобных нарысаў: „Старцы,“ 1892, „Дудар і Музыка“ —1892, „Пасобнікі жыхара“— 1893, «Подданные пособнiкі“—1894, „Пітушчые і прапойцы“—1886, „Игры і Ігракі“ - 1897, „Бабы, або жонкі“ 1898. Гэтыя нарысы разыйшліся дужа шырока, як у Беларусі, гэтак і па ўсей Расеі, даючы праўельнае асьвятленьне асаблівасьцяў жыцьця і псыхікі беларускага народу і разьвейваючы той туман ды недарэчнасьці, якія панавалі ў той час у навуцы і прэсе аб беларусах.

Jazep Najdziuk 4)

Biełaruś żyła i budzie żyć

Biełaruś u našyja časy

U toj čas, kali ŭ Rasiei dumali ab chaŭturoch nad biełarusami, na Zachadzie Eŭropy, u Francyi revalucyi vysoŭvali novyja kličy, novyja dumki, novyja idei — idei volnaści, roŭnaści i bractva ŭsich narodaŭ. Hetyja idei dalokim recham dachodzili i ŭ naš kraj. Niekatoryja adzinki z biełaruskaje apalačanaje šlachty, z biełaruskaha katalickaha duchavienstva łacinskaha i slavianskaha (unijackaha) abradaŭ pačynajuć viartacca na svaju rodnuju nivu, da svajho biełaruskaha narodu. Sialanstva tak-ža pačynaje kratacca i buntavacca. Praŭda, bunty, adbyvajucca na asnovie sacyjalnaj, ale jany, biazumoŭna, mieli značeńnie i nacyjanalna-biełaruskaje, bo sialanstva buntujučysia damahałasia sabie pravoŭ na žyćcio lepšaje, svabadniejšaje i bolš samastojnaje.

Na pačatku XIX stahodździa pajaŭlajucca užo piśmieńniki, katoryja apiavajuć naš kraj i biełaruski narod. U 1812 h. źjaviŭsia biełaruski litaraturny tvor „Eneida.“ U henym časie pačaŭ pisać pabiełarusku vieršy i apaviadańni Jan Barščeŭski. U 1828 h. z-pad apieki ks. Mahnuševskaha vychodzie pieršy sialanski biełaruski paet Paŭluk Bachrym. U 1835 h. u Vilni vyjšła pabiełarusku katalickaja katachizmoŭka, a praz niekalki hod i lamantar. Na navukovaj movie pačynajuć pracavać Babroŭski, Daniłovič, Jaraševič i inš., katoryja, budučy prafesarami ŭ Vilenskim Universytecie, svaju luboŭ i svajo zacikaŭlenie minuŭščynaj Biełarusi pieralivajuć maładomu pakaleńniu siarod studentaŭ, filomataŭ i filaretaŭ, z katorych vyjšaŭ viedamy biełaruski paet Čečat (kaleha viedamaha piśmieńnika Adama Mickieviča) i zusim dasiul mała viedamy paet i biel. dziejač Franciśak Savič, katory za svaju dziejnaść na biełaruskaj adradženskaj nivie ciarpieŭ na Sybiry. U hetym-ža časie pačynaje pracavać na biełaruskaj nivie Aleksandar Rypinski i baćka biełaruskaha teatru Vincuk Dunin-Marcinkievič (1807—1884), a taksama piśmieńniki: Paval Špileŭski, Arciom Dareŭski-Viaryha i Vincent Karatynski. Hetyja ludzi pačali adzin z najhałaŭniejšych šlachoŭ biełaruskaha adradženskaha ruchu — šlach adradžeńnia biełaruskaje kultury.

1863 h. Kastuś Kalinoŭski da adradžeńnia Biełarusi znachodzić novy šlach — heta šlach aruźnaje baraćby za palityčnuju samastojnaść našaha kraju, za hramadzkija pravy biełaruskaha narodu, za zdabyćcio, pierad usim, u svaje ruki ŭłady. Małady, haračy, vysaka-aśviečany hety čałaviek, pierasyčany luboŭju da svajho kraju, zachopleny idejaj roŭnaści, svabody i bractva, adnačasna z lićvinami i palakami arhanizuje na Biełarusi bunt — paŭstańnie suproć Maskvy i carskaje ŭłady. Kab zbudzić narod, K. Kalinoŭski vydaje pieršuju biełaruskuju nielehalnuju hazetu „Mužyckaja Praŭda“ i zaklikaje narod da baraćby za svabodu. Pieravažajučaja rasiejskaja carskaja siła i ŭłada pieramahła ŭsio-ź paŭstancaŭ, a samoha słaŭnaha dyktatara Biełarusi K. Kalinoŭskaha rasiejcy, pa zahadu hubernatara Muraŭjova, paviesili ŭ 1863 h. na Łukiskim placy ŭ Vilni. Polskija historyki nazyvajuć paŭstańnie z 1863 h. „powstaniem styczniowym,“ a samoha K. Kalinoŭskaha „čyrvonym dyktataram,“ bo jon nia jšoŭ u henym paŭstańni razam z palakami — panami. Pałažeńnie paśla paŭstańnia ŭ Biełarusi, Lićvie i Polśčy było ciažkaje, apisvaje-ź jaho vielmi vobrazna biełaruski paet Michaś Mašara ŭ paemie „Śmierć Kastusia Kalinoŭskaha,“ dzie miž inšym čytajem:

Paŭstańnie zhašana, złamana,
Nadzieja zhublena iznoŭ.

2) *„Сельско-Школьное Обученіе в юго-восточной окраинѣ Витебской Бѣлоруссіи“*. Кніга гэтая выйшла ў Віцебску ў 1893 годзе, а таксама друкавалася асобнымі артыкуламі ў газэце „Витебскіе губернскіе вѣдомости“ і зьяўляецца надзвычайна цікавым нарысам да гісторыі асьветы на Беларусі.

3) *„Очерки простонароднаго житья-бытья з Витебской Бѣлоруссіи.“* Кніга гэтая выйшла ў Віцебску ў 1895 годзе і падрабязна апісвае беларускае вясковае жыцьцё: хату, ежу, вопратку, працу, прылады, зьяўляючыся ў гэтым сэнсе адзінаю і незамянімаю монографіяй для ўсіх дасьледчыкаў беларускага прыгоннага жыцьця. Усяго ў кнізе больш 700 бачын.

4) *„Простонародные притѣты и поевѣрья, сувѣрные обряды и обычаи, легендарные сказанія о лицах и мѣстах Витебской Бѣлоруссіи“*. У кнізе гэтай, якая выйшла ў Віцебску ў 1897 годзе і мае 347 бачынак, выдрукаваны матарыялы, зьбіраныя Н. Нікіфароўскім на працягу 35 год. Яна была надзвычайна прыхільна спаткана ў навуковых кругох, і аўтору была прысуджана прэмія грашмі ад расейскага т ва антрополёгіі і этнографіі.

У газэтным артыкуле няма магчымасьці пералічыць і хоць-бы каротка ацаніць ўсе працы М. Нікіфароўскага. Адзначым толькі, што некаторыя ягоныя працы, як «Беларускія песьні-частушкі” і „Напоўпрыказкі, напоўпрыслаўкі,“ зьявіліся ўжо пасьля ягонае сьмерці, а дужа многія матар‘ялы і гатовыя працы яшчэ чакаюць выдаўца

Значэньне працы М. Нікіфароўскага ў нашым адраджэньні не абмяжоўваецца навукова - культурнаю вартасьцю і каштоўнасьцю ягоных старанна апрацаваных нарысаў і монографіяў, — праца ягоная мела яшчэ і надзвычайна важнае грамадзка-палітычнае значэньне ў нашым руху. — М. Нікіфароўскі быў шчыры беларускі патрыёт і і адважны дасьледчык,які не пайшоў на лейцах шовіністычнага расейскага чынавецтва, называўшага наш край „Западная Россія”, а наш народ — „западна-руссами”. Ён шчыра і цьвёрда ўсюды, у кожнай сваей кніжцы, пачынаючы ад самага яе назову, падчырківае, што край наш ёсьць край б е л а р у с к і, што самі мы зьяўляемся б е л а р у с а м і, а не „западна россамі.”

Трэба было мець вялікую адвагу, каб, не хаваючыся пад псэўдонімамі, рашуча і цьвёрда йсьці супроць жаданьняў адміністрацыі. І мы бачым, што нават П. Шэйн ня меў на гэта адвагі: ,сваю першую кніжку беларускага фольклёру ён у 1873 годзе яшчэ назваў — „Бѣлорусскія песьни,” але далейшыя чатыры кнігі йшлі ўжо пад назовам—»Матеріалы для изученія быта и языка русскаго населенія Сѣверо Западного края, 1887—1902.” М. Нікіфароўскі меў шмат службовых няпрыемнасьцяў за гэты свой беларускі патрыятызм, але гэта не зламала ягонае волі.

З падзякаю ўспамінаючы сёньня М. Нікіфароўскага, як навукоўца і культурніка, павінны мы вызнаць у ім і аднаго з першых дзеячоў беларускага адраджэньня і з пашанаю схіліць галаву перад ім, як перад нацыянальным барацьбітом.

Гісторык

BIEŁARUSKAJA CHRONIKA

Nabaženstvy dla biełarusaŭ katalikoŭ buduć a hadzinie 9-taj. Padajecca da viedama ŭsim biełarusam katalikom u Vilni, što pačynajučy ad niadzieli 23-ha červienia sioleta nabaženstvy dla biełarusaŭ katalikoŭ u kaściele św. Mikałaja buduć adbyvacca ŭ kožnuju niadzielu i świata a hadzinie 9-taj ranicy, a nie a 10, jak było dahetul.

Ekskursija na vystaŭku mastactva. U niadzielu 23 h. m. Bieł. Centr arhanizuje ekskursiju na vystaŭku litoŭskaha mastactva, jakaja adbyvajecca ŭ Vilni ŭ budynku biblijateki im. Vrubleŭskich. Ekskursiju budzie abvodzić pa vystaŭcy viedamy biełaruski mastak P. Siarhijevič, katory pryjmaje ŭdzieł u hetaj vystaŭcy, vystaŭlajučy sam niekalki svaich abrazoŭ i partretaŭ. Zborka achvotnikaŭ na ekskursiju ŭ zali Bieł. Prohimnazii (Daminikanskaje 3|5) a hadzinie 10-taj.

Zakančeńnie školnaha hodu ŭ Bieł. Prohimnazii i bieł. pačatkavaj škole. Zakančeńnie školnaha hodu ŭ Biełaruskaj Prohimnazii i biełaruskaj pačatkavaj škole ŭ Vilni adbyłosia vielmi ŭračysta. Pa zakančeńni lekcyjaŭ bieł. vučnioŭskaja moładź adviedała Biełaruski Muzej, była ŭ subotu 15 h. m. u spoviedzi i pryniała św. Kamuniju, św. Pryčaście. Pravasłaŭnaja moładź spaŭniała hety relihijny abaviazak u Piatnickaj carkvie, a katalickaja ŭ kaściele św. Mikałaja. Siarod vučniaŭ katalikoŭ było mnoha takich, katoryja rabili heta pieršy raz i da św. Kamunii prystupali specyjalna prybranyja ŭ biełyja vopratki, robiačy vielmi miłaje ŭražańnie na usich, chto moh heta ahladać. U niadzielu 16 h. m. a hadz. 11-taj u zali Bieł. Prohimnazii ŭ prysutnaści baćkoŭ i pradstaŭnikoŭ bieł. hramadzianstva adbyłosia ŭračystaje ŭručeńnie vučniam paśviedčańniaŭ. Pry hetaj nahodzie ks. dyr. A. Stankievič skazaŭ pramovu da vučniaŭ Prohimnazii, a kiraŭnik St. Marcinkievič da vučniaŭ pačatkavaje škoły, zaachvočvajučy ich da dalejšaje pracy i žadajučy dobra vykarystać letnija kanikuły. Paśla adbyłasia harbatka dla vučniaŭ.—U hety samy dzień viečaram vučni Prohimnazii naładzili harbatku dla svaich vučycialoŭ, u časie jakoje vyražali im svaju ŭdziačnaść za pracu. Tut tak-ža nie abyjšłosia biez pramovaŭ i z boku dyrektara i vučycialoŭ, što stvaryła vielmi sympatyčny nastroj. Ahułam treba skazać, što zakančeńnie školnaha hodu pakazała, što jak Biełaruskaja Prohimnazija, tak i pačatkavaja biełaruskaja škoła pamysna raźvivajucca.

Jašče ab dekadzie biełaruskaha mastactva

Daviedvajemsia, što 9 h. m. z Maskvy była naładžana pa radyjo translacyja montaža spektakla dekady biełaruskaha mastactva opery A. E. Turankova „Kvietka ščaścia“ dla Niamieččyny. Prad mikrafonam vystupali biełaruskija salisty, chor i arkiestr. Pajaśnieńni ab opery byli zroblenyja paniamiecku.

17 h. m. ŭčaśniki dekady biełaruskaha mastactva ŭ Maskvie na raźvitańnie dali kancert u adnej z zalaŭ Kremlu. Na hetym kancercie byli prysutnyja Stalin, Kalinin, Mołataŭ, Varašyłaŭ i inšyja vydatnyja pradstaŭniki. U mižčasie vystupała z pramovaj art. Aleksandroŭskaja, katoraja havaryła ab dasiahnieńniach u halinie mastactva biełaruskaha narodu.

Pa Kraju ŭsim kryvaviać rany
Pad dziki rohat kazakoŭ.

Hulajuć carskija najmity,
Hulajuć katy i prymus!
Litva i Polšč kryvioj zality,
Lažyć staptanaj Biełaruś

U zamieć śniežnuju, unočy,
I tam, i tut — pažary śvieciać
Na doŭhi-doŭhi śniežny šlach.
Iduć pa im paŭstańnia dzieci,
Dy z łancuhami na nahach.

Kazak i kat...
Piatla i kula,
Na zhasšych vohniščach — kryvioj
Spraŭlajuć pjanaje razhulle,
Nad „uśmironnaj“ staranoj.

I trupaŭ, trupaŭ— Boža słaŭny!
Chto nie rasstreleny — visić,
Chto nie paviešany — sasłany,
Abo za kratami siadzić.

— — — — — — — —

Paŭstańnie zhašana, złamana,
Kryvavy ciešsia Muraŭjoŭ:
Litva i Biełaruś — staptany
Lažać pamočany u kroŭ.

Usiudy puha i kat maskoŭski
Zdavili hrudzi ŭsim žyvym,
I na‘t sam słaŭny Kalinoŭski
Užo nia strašny bolej im.

I imia hroznaje „Dyktatar“,
Nia strašna bolej maskalom,
Chacia nia z boju, — a praz zdradu,
Za krataj zvonić łancuhom.

Panury mur — vastroh... i kraty
U lochu ciomnym i syrym,
Jak źvier zatraŭleny, dyktatar
Siadzić źniamožany zusim.

— — — — — — — — —

U Vilni ruch maskoŭskich padchalimaŭ,
Łukiski plac ludźmi zaniat.
I šybianica pamiž imi —
Pad šybinicaj — carski kat.

Zichciać, bliščać štychi žaŭnieraŭ,
Hrymić siardzita baraban,
Praz ich pachodkaj ćviordaj, śmiełaj
Idzie naš Kalinoŭski sam.

I z im jaho siabry zmahańnia,
Hieroi Polščy i Litvy,
Raźbitki hroznaha paŭstańnia,
Narodu viernyja syny.

Na ešafot Litvy dyktatar
Uschodzić ćviordaju nahoj. —
Navokał ciš... a prakuratar
Prysud čytaje prad taŭpoj:

— Miacieżnik, šlachcic Kalinoŭski,
Na śmierć asudžany za bunt,
I pa zahadu muraŭjoŭskim,
Paviešan siońnia budzie tut.

— Nia šlachcic ja!...—kazaŭ Kastuś—
U nas panoŭ niama!
U nas jość tolki pracy lud,
I za jaho ja hinu tut!

— — — — — — — — —

I zhinuŭ jon — achviarny i vialiki,
Pad šum taŭpy i bubna huk
Pavis — zmahar Kastuś.
I z tych nichto nia čuŭ, kaho jon klikaŭ,
Ŭ apošni čas śmiarotnych muk, —
Bo spała Białaruś.

Niezadoŭha adnak źjaŭlajecca nastupnik Kastusia Kalinoŭskaha — Ihnat Hryniavicki. Heta taksama byŭ čałaviek vysoka-aśviečany i baraćbu za lepšuju dolu Biełarusi viadzie dalej tym-ža šlacham, što i K. Kalinoŭski — heta značyć z aružžam u rukach. I jon zaklikaje narod da baraćby z rasiejskaj niavolaj, z carom i sam daje prykład baraćby. 1.III.1881 h. jon bombaj zabivaje cara Alaksandra II za jahonuju varožuju da biełarusaŭ i ahułam da pracoŭnych masaŭ palityku. Ale ad bomby henaj zhinuŭ i sam Ihnat Hryniavicki.

Nia hledziačy na toje, što hetak trahična zhinuli pieršyja biełaruskija zmahary-revalucyjanery j terorysty, buntarskija i vyzvolnyja dumki siarod moładzi našaha kraju, jakaja tady zdabyvała aśvietu ŭ vyšejšych škołach u Maskvie i Pieciarburzie, nia hinuć; siarod jaje pašyrajecca słaŭnaje tady „narodavolčestvo,“ u vyniku čaho ŭ 1884 h. pajaviŭsia nialehalny časapis „Гоман“, drukavany parasiejsku, ale jon pradaŭžaŭ dalej pačatuju baraćbu za palityčnuju i ekanamičnuju samastojnaść Biełarusi ŭ ahulna-rasiejskaj federacyi.

Zahady min. skarbu i vajen. kamandanta

U suviazi z tym, što niekatoryja adzinki pačali nieadpaviedna zachoŭvacca, ministr skarbu E. Galvanaŭskas vydaŭ zahad, jakim zabaraniajecca padvyšać ceny i ŭtrudniać handal, abo zajmacca spekulacyjaj, chavać pradukty, ci rabić ich nadmiernyja zapasy, a tak-ža kab kramy byli adčynieny ŭ aznačanym časie i zaspakojvali patreby spažyŭcoŭ i promyslu.

Vajenny Kamandant m. Vilni i vokruhu vydaŭ zahad, jakim zabaraniajecca ruch u časie ad 23 da 3 hadziny ranicy, abražać, abo niaprychilna adnosicca da savieckaj armii, pieraryvać rabotu, źbiracca na vulicach, ładzić demanstracyi, sabrańni, uvachodzić na abšary zaniatyja vojskam litoŭskim ci savieckim, spyniać pradukcyju spažyvieckich i inš. tavaraŭ i h. d.

Treba adnak skazać, što paś la stvareńnia novaha ŭradu žyćcio ŭ Lićvie narmalizujecca. Adnačasna ŭłady za pasiarednictvam presy zapeŭniajuć, što praduktaŭ, jak i inšych patrebnych u žyćci tavaraŭ, jość pad dastatkam, tak jak było dahetul.

Zvalnieńnie palityčnych viaźniaŭ u Lićvie

18 h. m. z vastrohu ŭ Koŭnie byli zvolnienyja niekatoryja palityčnyja viaźni. Sabrany prad vastroham natoŭp ludziej vitaŭ ich kvietkami i roznymi kličami. Viaźni adkazvali rabotnickim pryvitańniem — zacisnutym padniatym u haru kułakom.

Sprava b. ministra hienerała Skučasa

18 h. m. spaŭniajučy abaviazki ministra nutranych spraŭ M. Mickis u tavarystvie vajennaha kamandanta pałk. Bobelisa i dyr. Departamantu Palicyi Svilasa adviedaŭ u vastrozie b. ministra nutranych spraŭ hien. Skučasa i b. dyrektara Departamantu Biaśpiečnaści Pavilaitisa. U ich spravie adbyvajecca ŭžo śledztva, vyniki jakoha chutka buduć pieradany ŭ sud.

Dzie znachodzicca b. prezydent Smetona

Hazety padajuć, što b. prezydent A. Smetona i niekatoryja jahonyja bližejšyja supracoŭniki 16 h. m. pierajšli hranicu Litvy i znachodziacca ŭ Niamieččynie, dzie ich niamieckija ŭłady internavali.

„Lietuvos Žinios" padaje, što b. prezydent A. Smetona chutka maje vyjechać z Niamieččyny ŭ Švajcaryju, dzie maje svaju majemaść — villu.

Što buduć rabić b. litoŭskija ministry

B. premjer A. Merkys viartajecca na raniej zajmanaje im stanovišča burmistra m. Koŭna. B. ministr ziemlarobstva viartajecca da pracy ŭ samaŭradzie, a b. vice-ministr Masilunas varočajecca na stanovišča načalnika ekanamičnaha addzielu čyhunačnaj dyrekcyi.

BIEŁARUSKI CENTR U LIĆVIE

ŭ niadzielu 23-ha červienia sioleta ŭ zali Biełaruskaj Dziarž. Prohimnazii, Daminikanskaja 3-5 (uchod z panadvorka) ładzić čarhovy „N i a d z i e l n i k",

u prahramie jakoha REFERAT hram. MICHASIA IVAŠKI na temu:

„CI MOŽA ZHINUĆ NACYJA".

Pačatak a hadz. 18-aj. Uchod volny i biasplatny.

Baćki biełarusy, zapisvajcie dziaciej u Vilenskuju

Biełaruskuju Dziaržaŭnuju Prohimnaziju

U I kl. pryjmajucca kandydaty, skončyŭšyja 6 addziełaŭ pačatkavaj škoły, abo zdaŭšyja z kursu pačatkavaj škoły ekzaminy.

Kandydaty pavinny pradstavić:

1. školnaje paśviedčańnie,
2. metryku naradžeńnia,
3. fotohrafiju (raźmier, jak dla pašpartaŭ).

Aficyjalnaje pryjmo, ustupnyja ekzaminy i zaličeńnie ŭ lik vučniaŭ adbuducca ad 16 da 22.VI sioleta. Zajavy kancylaryja Prohimnazii (Daminikanskaja vul. 3|5) pryjmaje štodzień ad hadziny 9 da 12-taj

Biełaruskaja Prohimnazija — škoła dziaržaŭnaja, daje poŭnuju pravy i stupianiova budzie pieratvaracca ŭ poŭnuju himnaziju.

Dla vučniaŭ zdolnych, starannych i niezamožnych robiacca roznyja palohki mataryjalnyja.

Dyrekcyja

Što čuvać na frontach i ŭ palitycy

Najvialikšaj sensacyjaj apošnich dzion źjaŭlajecca zvarot novaha francuskaha premjera, viedamaha vajaki **maršała Petaina da Hitlera i Mussoliniaha, u jakim jon pytaŭsia ci nia možna było-b pačać hutarak ab zaklučeńni miru miž Francyjaj i Niamieččynaj, a tak-ža z Italijaj.** Nie zvažajučy na hety zvarot, vajennyja zmahańni dalej adbyvajucca miž francuzami i niemcami, u jakich, jak dahetul, pieramohu majuć niemcy, pasoŭvajučysia štoraz dalej u hłyb Francyi i ŭžo zabrali takoje centralnaje miesta jak Orleans, idučy na m. Angers, dzie znachodzicca polski ŭrad. Na poŭnačy niemcy zaniali port Cherbourg. Pierajšli tak-ža niemcy kanał Marna Rejn zabraŭšy miesty Metz i Nancy. Na paŭdni niemcy iduć u kirunku Lyon, chočučy tak-ža dajści da hranicaŭ Italii i złučycca z italjanskaj armijaj. Nia hledziačy na takija ŭdačy, Hitler pryniaŭ prapazyku marš. Petain'a i zaraz-ža mieŭ naradu ŭ Miunchienie z Mussolinim, u časie jakoj byli abhavorany varunki, na asnovie jakich moh-by być padpisany mir. Jakija buduć pastaŭleny varunki, dahetul nia viedama, tolki niekatoryja hazety robiać roznyja dahadki. Na mirnyja pierahavory Hitler zažadaŭ ad Francyi prysłać delehacyju, katoraja mieła-b nieahraničanyja paŭnamoctvy. I takuju delehacyju francuski ŭrad i parlamant užo vybrali. Delehacyja heta 20 h. m. vyjechała na vyznačanaje miesca spatkańnia z delehacyjaj niamieckaj.

Mirnyja namiery francuzaŭ vyklikali asabliva vialikaje ździŭleńnie i **niezadavaleńnie ŭ Anhlii,** jakaja zajaŭlaje što budzie dalej zmahacca z Niamieččynaj až da pieramohi. Anhlijcy pašyrajuć tak-ža čutki, što francuzy nia pryjmuć ciažkich varunkaŭ miru i što moža ŭ francuskaj armii paŭstać bunt suproć marš. Petain'a, a taky viernieeca iznoŭ urad Reynaud'a i budzie dalej vajavać z Niamieččynaj. Tymčasam niekatoryja hazety padajuć viestki, što častka francuskaj armii kidaje aružža i idzie damoŭ. Z Rymu-ž pajaŭlajucca viestki, što Niamieččyna i Italija pastaviać Francyi mahčymyja da pryniaćcia varunki miru.

Niemcy, byccam, jak u adkaz na anhlickija zajavy ab biespraryŭnaj baraćbie suproć Niamieččyny pačali što-raz čaściej i štoraz macniej bambardavać Anhliju.

U Urahvaju niemcy, byccam, chacieli vyklikać bunt i pamahčy zachapić tam uładu svaim prychilnikam. Takim čynam niemcy mieli-b svaje ŭpłyvy i ŭ Amerycy, ale bunt nia ŭdaŭsia.

Mirnyja namiery francuzaŭ vyklikali ździŭleńnie i ŭ **Zł. Štatach Paŭnoč. Ameryki,** jakaja padtrymlivaje Anhliju vysyłajučy joj vialikuju kolkaść samalotaŭ, aružža, 10 padvodnych łodak i 10 vajennych karabloŭ. U Zł. Štatach pačynajuć taksa ma havaryć ab uviadzieńni abaviazku vajskovaje słužby. Prytym amerykancy starajucca za trymać francuskija kapitały, kab zabiaśpiečyć sabie naležnaść za vysyłanuju ŭ Francyju pomač.

Nia śpić i **Japonija.** Jana **damahajecca, kab anhlijcy, francuzy i italjancy, a tak-ža i amerykancy zabirali svajo vojska** z mižnarodnych vokruhaŭ u kitajskich miestach i kab była strymana dastaŭka aružža kitajcam praz francuski Indakitaj. Adnačasna Japonija što-raz macniejšuju ataku svaich samalotaŭ skiroŭvaje na Čunking — novuju stalicu i centr abarony Kitaju.

Kali idzie ŭžo hutarka ab Azii, dyk treba zaciemić, što słaŭny pavadyr indusaŭ **Gandi vyskazaŭsia pa staranie Anhlii i Francyi** ŭ sučasnaj vajnie, a **staršynia induskaha Kanhresu damahajecca poŭnaje niezaležnaści Indyi i vyzvaleńnia** z-pad anhlickaje apieki.

U Afrycy, dzie faktyčna adbyvajecca vajna Italii z anhlijcami i francuzami, pa staranie Anhlii vyskazaŭsia Vialiki Mufti—pavadyr arabaŭ, zaklikajučy **ŭvieś arabski śviet da vajny suproć Italii i Niamieččyny,** a abisynski karol-negus vysłaŭ svajho b. ministra vajny ras'a Bidu kiravać **vajnoj abisyncaŭ suproć italjancaŭ.**

Na Bałkanach supakoj, adno **ŭ Rumynii spadziajucca vialikich źmienaŭ.** Tam adbyvajecca ciapier źmiena ŭradu i byccam majuć być akančalna vyrašany saviecka-rumynskija adnosiny.

U Estonii i Łatvii adbyvajecca toje samaje, što było ŭ Lićvie. Pavialičajecca kolkaść savieckaha vojska i źmianiajucca ŭrady. *Rep.*

Žyćcio ŭ Vilni i Kraju

Burmistr m. Vilni K. Stašys 18 h. m. viarnuŭsia z źjezdu pradstaŭnikoŭ miestaŭ Bałtyckich dziaržaŭ u Tallinie i prystupiŭ da ŭradavańnia ŭ mahistracie.

Aŭtabusy z pryčyny ahraničeńnia ruchu jeździć buduć u Vilni tolki da 10 hadziny, a nie da 11-taj uviečary, jak było dahetul.

5,000 litaŭ premii praznačyli ŭłady tamu, chto pryčynicca da vykryćcia zabojcaŭ miestavych palicyjantaŭ Tamašunasa i Bałtramiejunasa.

Prafesyjanalnyja Sajuzy ŭ Vilni apracavali memoryjał da centralnych uładaŭ i prosiać zalehalizavać ichnija statuty i dazvolić pravodzić dziejnaść.

Palicyja aryštavała bandu aferystaŭ, katoryja zajmalisia roznymi štučkami z dastavańniem pašpartaŭ.

Źnimajuć partrety b. prezydenta A. Smetony ŭva ŭsiej Lićvie ŭ uradach i dziaržaŭnych ustanovach.

Leidėjas ir Redaktorius: ADOLFAS KLIMOVIČIUS Telefon u drukarniu i redakcyju 28-32. Fr. Skarynos vardo Gudų Spaustuvė, Vilnius, Pylimo g-vė 1

Vydaviec i Redaktar: ADOLF KLIMOVIČ Biel. Drukarnia im Fr. Skaryny, Vilnia, vul. Zavalnaja 1

Valstybinė Vrublevskių vardo VILNIUS Biblioteka